

Fuqarolik jamiyati instituti yuksalish bosqichida

Shu yil 4 mayda davlatimiz rahbarining
“Mamlakatni demokratik yangilash
jarayonida fuqarolik jamiyati
institutlarining rolini tubdan oshirish
chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmoni
qabul qilindi. Ushbu hujjat asosida

- O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish bo‘yicha maslahat kengashi tashkil etildi. Maslahat kengashi rahbari Akmal SAIDOV bilan mazkur Farmonning mazmun-mohiyati va ahamiyati haqida suhbatlashdik.

– Istiqlol yillarida yurtimizda fuqarolik jamiyatining ijtimoiy-siyosiy va huquqiy muhiti yuksalmoqda, – dedi A.Saidov. – Bu ijobiy jarayonlar kishiga mamnuniyat bag‘ishlaydi. Nega deganda, har birimiz demokratiya ne‘matlari iste‘molchisi bo‘lish bilan cheklanib qolmasdan, balki shu ne‘matlarni yaratuvchi faol shaxslar sifatida o‘zligimizni namoyon etishimiz bugungi davr talabidir.

Hamyurtlarimizning davlat va jamiyat hayotida faol ishtirok etishi, o'z navbatida, jamiyatimizni yanada demokratlashtirish, erkinlashtirish va fuqarolik jamiyati institutlarini shakllantirish hamda izchil rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir. Shu ma'noda, keyingi davrda ijtimoiy hayotning barcha sohalarida demokratik o'zgarishlarni amalga oshirishda fuqarolik jamiyati institutlari, xususan, nodavlat notijorat tashkilotlarining (NNT) roli va ahamiyati, ijtimoiy faolligi, umuman, ular faoliyatining samaradorligini kuchaytirishga qaratilgan muhim chora-tadbirlar ko'rildi.

Prezident farmonida qayd etilganidek, o'tgan davrda ushbu sohaga doir 200 dan ortiq normativ-huquqiy hujjat qabul qilindi. Bu haqda so'z borganda, avvalo, milliy qonunchilikda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi yetakchi o'rin tutishini ta'kidlash maqsadga muvofiqdir. Asosiy qonunimizning 34-moddasida fuqarolarning jamoat birlashmalariga uyushish huquqi mustahkamlab qo'yilgan. Ya'ni: "O'zbekiston Respublikasi fuqarolari kasaba uyushmalariga, siyosiy partiyalarga va boshqa jamoat birlashmalariga uyushish, ommaviy harakatlarda ishtirok etish huquqiga egadirlar".

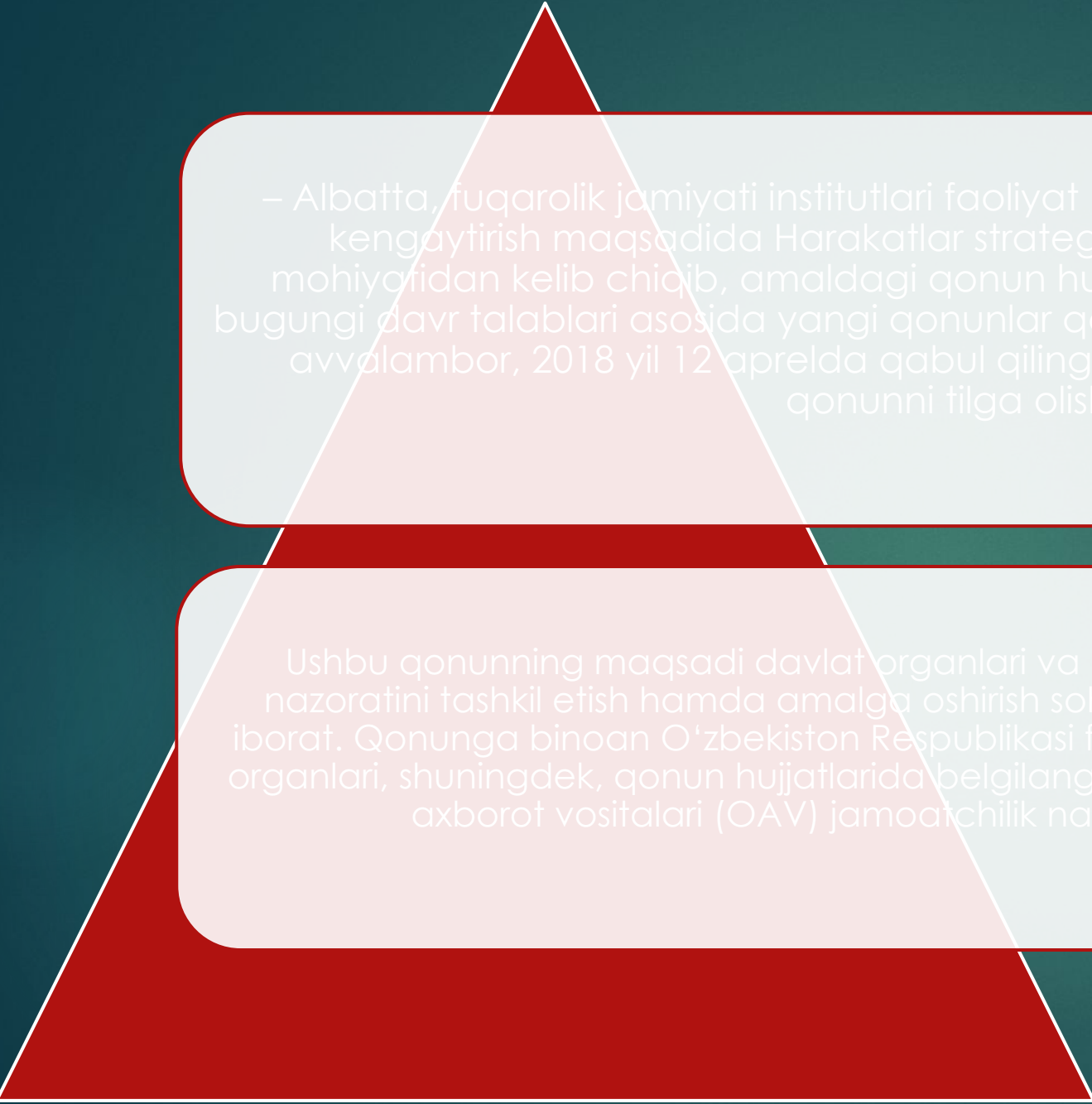
Konstitutsiyamizning uchinchi bo'limidagi XIII bob "Jamoat birlashmalari" deb nomlanadi. Mazkur bobdagi moddalar fuqarolik jamiyatining an'analarini tiklash, jamoat birlashmalari maqomini huquqiy tarzda rasmiylashtirish, ularning real va barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan konstitutsiyaviy qoidalaridan tashkil topgan. Eng muhimi, Konstitutsiyamizda fuqarolik jamiyati institutlarini tashkil etish va ular faoliyatining huquqiy asoslari e'tirof etilgan, ularning davlat bilan o'zaro hamkorligi tamoyillari belgilangan.

Ana shu konstitutsiyaviy normalarni amalda qo'llash maqsadida "Jamoat birlashmalari to'g'risida", "Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to'g'risida", "Siyosiy partiyalar to'g'risida", yangi tahrirdagi "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida", "Nodavlat notijorat tashkilotlari to'g'risida", "Jamoat fondlari to'g'risida", "Siyosiy partiyalarni moliyalashtirish to'g'risida", "Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatining kafolatlari to'g'risida", "Homiylik to'g'risida", yangi tahrirda "Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida" va "Fuqarolar yig'ini raisi (oqsoqoli) va uning maslahatchilari saylovi to'g'risida", shuningdek, "Ekologik nazorat to'g'risida", "Vasiylik va homiylik to'g'risida", "Ijtimoiy sheriklik to'g'risida", "Parlament nazorati to'g'risida"gi qonunlar qabul qilindi.

– Ushbu sohada keyingi davrda, 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan muhim vazifalar ijrosi doirasida qanday qonun hujjatlari qabul qilindi?

– Albatta, fuqarolik jamiyati institutlari faoliyat ko'rsatadigan huquqiy makonni yanada kengaytirish maqsadida Harakatlar strategiyasida belgilangan ustuvor vazifalar mohiyatidan kelib chiqib, amaldagi qonun hujjatlari yanada takomillashtirilmoqda va bugungi davr talablari asosida yangi qonunlar qabul qilinmoqda. Bu haqda so'z borganda, avvalambor, 2018 yil 12 aprelda qabul qilingan "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi qonunni tilga olishni istardim.

Ushbu qonunning maqsadi davlat organlari va muassasalari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini tashkil etish hamda amalga oshirish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat. Qonunga binoan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, shuningdek, qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatga olingan NNT, ommaviy axborot vositalari (OAV) jamoatchilik nazorati subyektlari etib belgilangan.

Joriy yil 18 aprelda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida”gi qonunga muvofiq, jumladan, “O‘zbekiston Respublikasida jamoat birlashmalari to‘g‘risida”gi, “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida”gi, “Siyosiy partiyalar to‘g‘risida”gi, “Jurnalistlik faoliyatini himoya qilish to‘g‘risida”gi, “Ommaviy axborot vositalari to‘g‘risida”gi, “Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida”gi qonunlarga davr talablaridan kelib chiqqan holda tegishli o‘zgartirishlar kiritildi.

Misol uchun, “Siyosiy partiyalar to‘g‘risida”gi qonun “O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi deputatining vakili” nomli 142-modda bilan to‘ldirildi. Yangi modda normalariga ko‘ra, siyosiy partiya tomonidan Oliy Majlis Qonunchilik palatasining deputati bilan kelishilgan holda partiyaning tegishli saylov okrugidagi hududiy bo‘limi xodimlari orasidan jamoatchilik asosida ishlovchi vakil ajratib berilishi mumkin. Qonunchilik palatasi deputatining vakili deputatning saylov okrugidagi o‘z saylovchilari bilan doimiy aloqa o‘rnatishiga ko‘maklashadi.

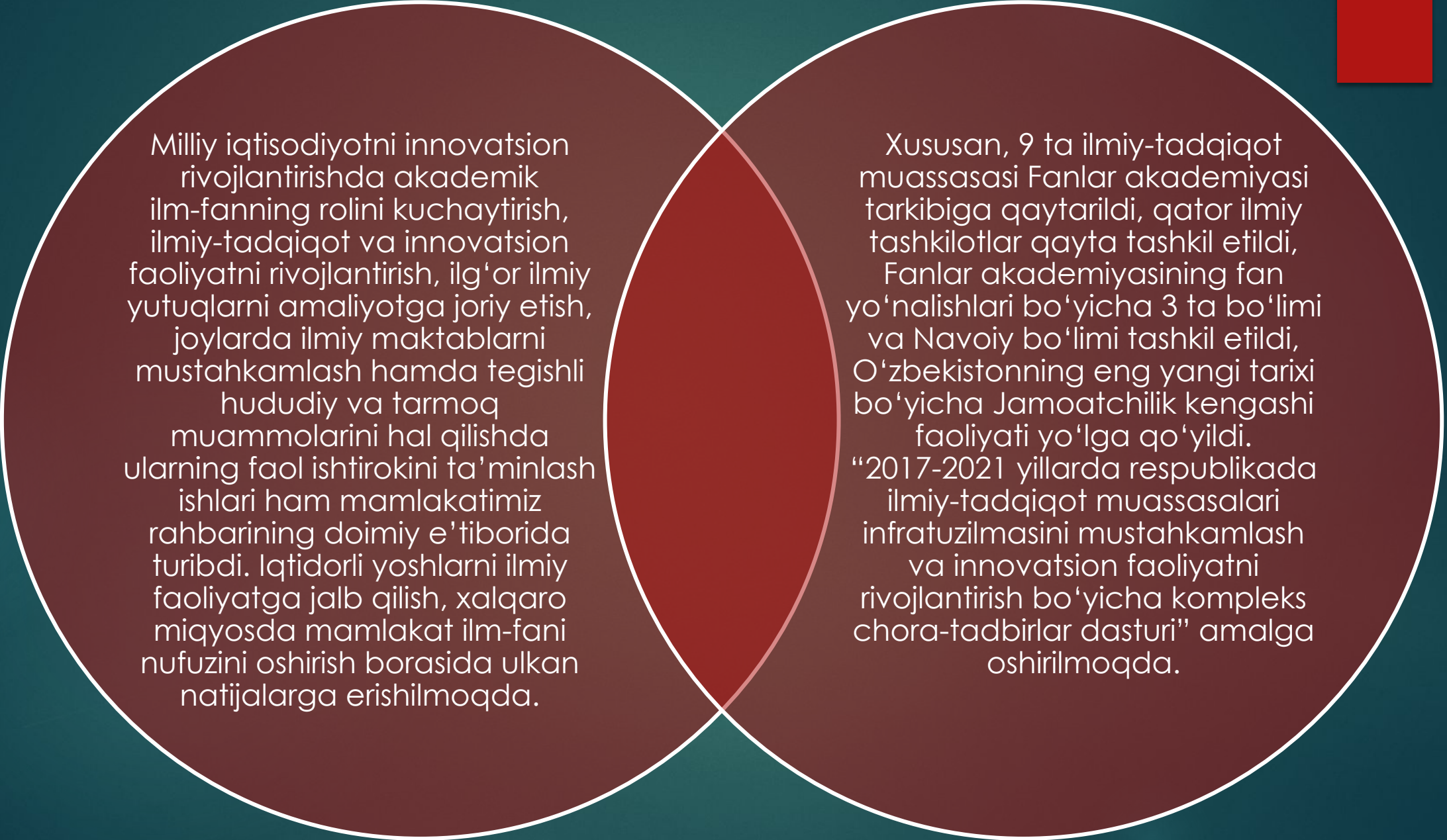

Prezidentimiz tomonidan, shuningdek, shu yil 26 apreldagi “Fermer, dehqon xo‘jaliklari va tomorqa yer egalari faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”, joriy yil 16 apreldagi “Diniy-ma‘rifiy soha faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2018 yil 2 fevraldagi “Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2017 yil 17 noyabrdagi “Hunarmandchilikni yanada rivojlantirish va hunarmandlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2017 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining istiqbolli yosh pedagog va ilmiy kadrlarning malakasini oshirish “Iste’dod” jamg‘armasi faoliyatini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”, 2017 yil 5 iyuldagi “Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O‘zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash to‘g‘risida”, 2017 yil 19 maydagi “Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2017 yil 3 fevraldagi “Mahalla institutini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” hamda 2016 yil 28 dekabrdagi “O‘zbekiston faxriylarni ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash “Nuroniylar” jamg‘armasi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmonlar qabul qilindi.

Bundan tashqari, davlatimiz rahbarining 2018 yil 5 apreldagi “O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” hamda 2017 yil 28 iyuldagi “Ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko‘tarish to‘g‘risida”, 2017 yil 19 iyundagi “O‘zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi faoliyatini tashkil etishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari tasdiqlandi. Bu normativ-huquqiy hujjatlar tegishli tizimlar faoliyatini tubdan takomillashtirishga qaratilgan izchil va shiddatli yangilanishlar uchun huquqiy asos vazifasini o‘tamoqda.

Milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda akademik ilm-fanning rolini kuchaytirish, ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rivojlantirish, ilg'or ilmiy yutuqlarni amaliyotga joriy etish, joylarda ilmiy maktablarni mustahkamlash hamda tegishli hududiy va tarmoq muammolarini hal qilishda ularning faol ishtirokini ta'minlash ishlari ham mamlakatimiz rahbarining doimiy e'tiborida turibdi. Iqtidorli yoshlarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, xalqaro miqyosda mamlakat ilm-fani nufuzini oshirish borasida ulkan natijalarga erishilmoqda.

Xususan, 9 ta ilmiy-tadqiqot muassasasi Fanlar akademiyasi tarkibiga qaytarildi, qator ilmiy tashkilotlar qayta tashkil etildi, Fanlar akademiyasining fan yo'nalishlari bo'yicha 3 ta bo'limi va Navoiy bo'limi tashkil etildi, O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyati yo'lga qo'yildi. "2017-2021 yillarda respublikada ilmiy-tadqiqot muassasalari infratuzilmasini mustahkamlash va innovatsion faoliyatni rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi" amalga oshirilmoqda.

Birgina madaniy-gumanitar sohalarni rivojlantirish bo'yicha qilingan ishlar haqida to'xtalganda, o'tgan yilning o'zida madaniyat, adabiyot va san'at, ommaviy axborot vositalari sohasiga taalluqli 12 ta muhim hujjat qabul qilinganini ta'kidlash maqsadga muvofiqdir.

- – Prezidentimizning yangi Farmonida fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati bilan bog'liq ahvol jiddiy tanqid qilindi. Mazkur hujjatda, xususan: “amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlarda, fuqarolarning siyosiy madaniyati va huquqiy ongini oshirishda, ularning ma'naviy va boshqa nomoddiy ehtiyojlarini qondirishda nodavlat notijorat tashkilotlarining faol ishtirok etishiga to'sqinlik qilayotgan qator tizimli muammo va kamchiliklar mavjud”, deb qayd etilgan. Bunga nima deysiz?

– Albatta, davlatimiz rahbarining ushbu Farmonida, birinchidan, mazkur sohaning hozirgi holatiga muxtasar va xolis baho berilgan; ikkinchidan, mavjud kamchiliklar ochiq-oshkora ko‘rsatib o‘tilgan; uchinchidan, aniqlangan muammolarni bartaraf etishga doir amaliy chora-tadbirlar belgilangan; to‘rtinchidan, shu ta’sirchan choralarni amalda tatbiq etish va kutilgan samaradorlikka erishishning aniq mexanizmlari ko‘zda tutilgan.

Eng muhimi, Farmondan Prezidentimizning bugungi kun va yaqin istiqbolda O‘zbekistondagi fuqarolik jamiyati institutlarini har tomonlama qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan muhim tashabbuslari o‘rin olgan. Shu ma’noda ushbu Farmon tom ma’noda tarixiy hujjatdir.

Farmonning tanqidiy-tahliliy ruhiga kelsak, sohada ayni paytda mavjud voqelik aslida ham shunday. Birgina misol: aytib o'tilganidek, bu sohada qancha qonunlar, farmon va qarorlar qabul qilingan, ya'ni yetarli qonunchilik bazasi yaratilgan.

Shunga qaramay, ijtimoiy sheriklik – davlat organlari va NNT o'rtasida fuqarolarning keng ko'lamli ijtimoiy muammolarini hal qilishga, ayniqsa, yoshlarning tashabbuslari va zamonaviy g'oyalarini haqiqatda ilgari surishga qaratilgan hamkorlikning samarali mexanizmiga aylana olgani yo'q.

